

Reg. No. : .....

FY-219

Name : .....

FIRST YEAR HIGHER SECONDARY EXAMINATION, SEPTEMBER 2021

Part – III

Time : 2½ Hours

SANSKRIT SASTHRA

Cool-off time : 20 Minutes

(Optional)

Maximum : 80 Scores

निर्देशा :

- 20 निमेषाः समाश्वाससमयः । प्रश्नान् पठितुं इच्छानुसारं चयितुम्, उत्तराणि क्रमीकर्तुं च अयं समयः उपयोक्तव्यः ।
- प्रश्नस्य निर्देशान् सश्रद्धं पठित्वा अवगम्य च उत्तराणि लेखनीयानि ।
- प्रश्नानाम् अङ्काः तत्र-तत्र दत्ताः । उत्तरलेखनाय समयः अङ्काः च परिगणनीयाः ।

നിർദ്ദേശങ്ങൾ:

- 20 മിനിറ്റ് സമാശ്വാസ സമയമാണ്. ഈ സമയം ചോദ്യങ്ങൾ വായിക്കാനതിനും ഇഷ്ടമുള്ളവ തിരഞ്ഞെടുക്കാനും ഉത്തരങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യാനും ഉപയോഗിക്കാം.
- ഓരോ ചോദ്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നിർദ്ദേശങ്ങളും ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കിയ ശേഷം ഉത്തരമെഴുതുക.
- ഓരോ ചോദ്യത്തിനുമുള്ള സ്കോർ അതോടൊപ്പം നൽകിയിരിക്കുന്നു. ഉത്തരമെഴുതുമ്പോൾ സമയവും സ്കോറും പരിഗണിക്കണം.

‘क’ विभाग: (व्याकरणम्)

1. कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं निर्धार्य लिखत । एकैकस्य एकैकोङ्कः । (4 × 1 = 4)

ബ്രഹ്മക്കുറ്റിൽ നിന്നും ഉചിതമായ ഉത്തരം തിരഞ്ഞെടുത്തെഴുതുക. ഓരോ സ്കോർ വീതം.

(क) “प्रसक्तस्य अदर्शनं लोपसंज्ञं स्यात्” इति सूत्रार्थः – सूत्रं किम् ?

(अदर्शनं लोपः, हलन्त्यम्, उच्चैरुदात्तः)

(ख) उदात्त संज्ञा विधिसूत्रं किम् ?

(हलन्त्यम्, उच्चैरुदात्तः, डेर्यः)

(ग) “अनुदात्त संज्ञा विधिसूत्रं किम् ?

(अदर्शनंलोपः, सुपि च, नीचैरनुदात्तः)

(घ) “अनुनासिक संज्ञा विधिसूत्रं किम् ?

(मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः, हलन्त्यम्, सुपि च)

2. प्रत्येकस्य प्रश्नस्य अङ्कद्वयम् । द्वयोः सूत्रार्थं लिखत । (2 × 2 = 4)

ഓരോ ചോദ്യത്തിനും 2 സ്കോർ വീതം രണ്ടെണ്ണത്തിന്റെ സുത്രാർത്ഥം എഴുതുക.

(क) संयोगान्तस्य लोपः ।

(ख) अदेङ्गुणः ।

(ग) वृद्धिरादैच् ।

(घ) उपदेशोऽजनुनसिक इत् ।

3. प्रत्येकस्य प्रश्नस्य त्रीणि अङ्कानि । एकस्य उत्तरं लिखत । (1 × 3 = 3)

ഓരോ ചോദ്യത്തിനും 3 സ്കോർ വീതം. ഒരു ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക.

(क) यथोचितं योजयत् ।

(क) (ख)

कवर्ग - मूर्धा ।

चवर्ग - कण्ठः ।

टवर्ग - तालुः ।

(ख) प्रत्याहारलेखने रिक्तस्थानवर्णाः लिखत ।

एच् = ए, ओ, ____, औ ।

इक् = इ, उ, ऋ, ____ ।

यण् = य, ____, र, ल ।

(4 – 14) प्रत्येकस्य प्रश्नस्य चत्वारः अङ्काः । चतुर्णां उत्तरं लिखत ।

(4 × 4 = 16)

ഓരോ ചോദ്യത്തിനും 4 സ്കോർ വീതം. നാലെണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക.

4. सूचनानुसारं 'सुप्तिडन्तं पदम्' इति-सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात् -

सूचना → सुप्, तिङ्, पदम्, रामः, पठति ।

5. सूचनानुसारं अधः प्रदत्तानि पदानि सन्धत्त ।

सूचना → इति + उवाच = इत्युवाच । सुधी + उपास्य = _____ ।

तेषु + अपि = तेष्वपि । मधु + अरिः = _____ ।

पितृ + अर्थः = पितृर्थः । धातृ + अंशः = _____ ।

गज + इन्द्रः = गजेन्द्रः । उप + इन्द्रः = _____ ।

6. सम् + स्कर्ता = संस्कर्ता इति सन्धिकार्ये रिक्तस्थानानि पेटिकातः निर्धार्य लिखत ।

सम् + स्कर्ता

सर् स्कर्ता = _____ ।

सर्ँ स्कर्ता = _____ ।

संस्कर्ता = _____ ।

संः स्कर्ता = _____ ।

संस्कर्ता = संपुंकानांसोवक्तव्यः ।

समःसुटि, अत्रानुनासिकः पूर्वस्य तु वा, अनुनासिकात्परोऽनुस्वारः, खखसानयोर्विसर्जनीयः

7. सूचनानुसारं “द्वलोपेपूर्वस्यदीर्घोऽणः” इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात ।

सूचना → पूर्वस्य अणः दीर्घः, पुनारमेत ।

8. वलयात् उचित आदेशानि चित्वा उदाहरणेन सह योजयत -

अय्   अव्   आय्   आव्

हरे + ए = हरये = _____ ।

विष्णो + ए = विष्णवे = _____ ।

नै + अकः = नायकः = _____ ।

पौ + अकः = पावकः = _____ ।

9. यथोचितं योजयत -

(क)

(ख)

विष्णो + अव - देवैश्वर्यम् ।

गो + यम् - तवल्कारः ।

तव + लृकारः - गव्यम् ।

देव + ऐश्वर्यम् - विष्णोऽव ।

10. सूचनानुसारं “परोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा” इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात -

सूचना → अनुनासिके पदे अनुनासिको वा एतन्मुरारिः

11. सूचनानुसारं “एङि पररूपम्” इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात ।

सूचना → पररूपमेकादेशः, प्रेजते ।

12. पेटिकायां दत्तेषु सूत्रेषु संज्ञा सूत्राणि निर्धार्य लिखत ।

सुप्तिङन्तं पदम्, झलां जश् झशि, हलोऽनन्तराः संयोगः

परः सन्निकर्षः संहिता, एचोऽयवायावः हलन्त्यम्

13. सूचनानुसारं “प्रातिपतिकार्थं लिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा” इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात ।

सूचना → प्रथमा, प्रातिपतिकार्थः, लिङ्गमात्रं -

परिमाणमात्रं, वचनमात्रम् ।

14. “शिवस् + अर्च्यः = शिवोऽर्च्यः” इति सन्धिकार्ये स्खालित्यं चेत् निवारयित्वा लिखत ।

शिवस् + अर्च्यः

शिवर् अर्च्यः = एङ्पदान्तादति ।

शिव ऽ अर्च्यः = आद्गुणः ।

शिवो अर्च्यः = अतोरोरप्लुतादप्लुते ।

शिवोऽर्च्यः = ससजुषो रुः

15. प्रत्येकस्य प्रश्नस्य पञ्चाङ्काः । एकस्य उत्तरं लिखत ।

(1 × 5 = 5)

ഓരോ ചോദ്യത്തിനും 5 ന്നോർ വീതം. ഒരണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക.

(क) पेटिकायां दत्तेषु सूत्रेषु प्रगृह्यसूत्राणि चित्वा लिखत ।

अदर्शनं लोपः, निपात एकाजनाङ्, ओत्, डेर्यः अदसोमात्,
ईद्देद्विवचनं प्रगृह्यम्, सुपि च, प्लुतप्रगृह्या, अचि नित्यम्

(ख) “क” विभागे प्रदत्ताः सन्धत्तपदाः “ख” विभागे प्रदत्तेभ्यः सन्धिच्छेदपदैः सह योजयित्वा लिखत ।

“क” विभागः सन्धत्तपदाः → श्रीशः ।

लाकृतिः ।

कृष्णर्द्धिः ।

गजेन्द्रः ।

प्रष्ठौहः ।

“ख” विभागः सन्धिच्छेदपदाः → गज + इन्द्रः ।

प्रष्ठा + ऊह ।

कृष्ण + ऋद्धिः ।

लृ + आकृतिः ।

श्री + ईशः ।

16. प्रत्येकस्य प्रश्नस्य षडङ्काः । एकस्य उत्तरं लिखत ।

(1 × 6 = 6)

ഓരോ ചോദ്യത്തിനും 6 ന്നോർ വീതം. ഒരണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക.

(क) अधोदत्त माहेश्वर सूत्राणि सूत्रक्रमानुसारं लिखत ।

ऐ औच्, ए ओङ्, ऋ लृक्, अ इ उ ण्, लण्, हयवरट् ।

(ख) वर्णस्थानपरिभाषायां रिक्तस्थानानि पेटिकातः निर्धार्य लिखत -

अकुहविसर्जनीयानां = _____ ।

इचुयशानां = _____ ।

ऋदुरवाणां = _____ ।

लृतुलसानां = _____ ।

उपूपध्मानीयानां = _____ ।

ञ म ङ ण नानां = _____ ।

कण्ठः, तालुः, मूर्धा, दन्तः, ओष्ठौ, नासिका च

‘ख’ विभागः (तर्क संग्रहः)

17. कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं निर्धार्य लिखत । एकैकस्य प्रश्नस्य एकैकोऽङ्कः । (4 × 1 = 4)

ബ്രഹ്മക്കുറ്റിൽ നിന്നും ശരിയായ ഉത്തരം തിരഞ്ഞെടുത്തെഴുതുക. ഓരോ ചോദ്യത്തിനും ഓരോ മാർക്ക് വീതം.

(क) तर्कसंग्रहस्य कर्ता कः ? (पतञ्जलिः, कणादः, अन्नंभट्टः)

(ख) कर्माणि कति ? (पञ्च, षट्, सप्त)

(ग) शब्दगुणकम् _____ । (पृथिवी, तेजः, आकाशम्)

(घ) घटस्य निमित्तकारणम् _____ । (कपालौ, कुलालः, कपालसंयोगः)

(18 - 33 वाक्येन वाक्यद्वयेन वा अष्टप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत । प्रत्येकस्य प्रश्नस्य अङ्कद्वयम्) (8 × 2 = 16)

ഓരോ രണ്ടോ വാക്യങ്ങളിൽ 8 ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരമെഴുതുക. ഓരോ ചോദ്യത്തിനും രണ്ട് മാർക്ക് വീതം.

18. कयोः दर्शनयोः सम्मेलनेन तर्कशास्त्रम् आविर्भूतम् ?

19. लक्षणस्य प्रयोजनं किम् ?

20. अव्याप्ति लक्षणं लिखत ।

21. को नाम समवायः ?

22. अधो निर्दिष्टेषु गुणान् विविच्य लिखत ।

कर्म, परं, स्पर्शः, द्रव्यं, संयोगः

23. लक्षणदोषाः के ?

24. शिलातलादिषु कथं शैत्यमनुभूयते ?

25. कालस्य लक्षणं किम् ?

26. समवेतसमवायस्य उदाहरणं लिखत ।
27. गन्धः कति विधः ? ते के ?
28. रसनेन्द्रियस्य स्थानं किम् ?
29. अनुमितेः लक्षणं किम् ?
30. पूर्यत ।
प्रतिज्ञा, _____, उदाहरणम्, उपनयः, _____ ।
31. अतिदेशवाक्यस्य उदाहरणं लिखत ।
32. शब्दविषये शक्तिं विशदयत ।
33. 'अग्निना सिञ्चति' – इति कस्य उदाहरणम् ?

(34 - 37 प्रत्येकस्य प्रश्नस्य अङ्कत्रयम् । द्वयोः टिप्पणीम् आरचयत ।)

(2 × 3 = 6)

ഓരോ ചോദ്യത്തിനും 3 മാർക്ക് വീതം. രണ്ടെണ്ണത്തിന് ഖണ്ഡിക എഴുതുക.

34. आत्मा ।
35. कालः ।
36. सविकल्पक प्रत्यक्षम् ।
37. ज्ञानाधिकरणं ज्ञानं प्रत्यक्षम् ।

(38-42 द्वयोः उत्तरं लिखत । प्रत्येकस्य प्रश्नस्य चतुरङ्काः)

(2 × 4 = 8)

രണ്ടെണ്ണത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക. ഓരോ ചോദ്യത്തിനും നാല് മാർക്ക് വീതം.

38. यथोचितं योजयत ।

‘क’   ‘ख’

पृथिवी – रसनम्

आपः – घ्राणम्

तेजः – त्वक्

वायुः – चक्षुः

39. तेजसः विभागान् निरूपयत ।

40. पेटिकातः उच्यतपदानि चित्वा पूर्यत ।

कार्यं   समवायिकारणम्

_____   तन्त्वः

घटः   _____

पुस्तकं   _____

_____   पटः

(कपालौ, पटरूपम्, पटः, पत्राणि)

41. असमवायिकारणं सोदाहरणं विशदयत ।

42. पञ्चावयवाः के ? सोदाहरणं लिखत ।

43. सूचनानुसारम् एकमधिकृत्य उपन्यासम् आरचयत । प्रत्येकस्य प्रश्नस्य अष्ट अङ्काः ।   (1 × 8 = 8)

സൂചനാനുസാരം ഒരു ഉപന്യാസം എഴുതുക. ഓരോ ചോദ്യത്തിനും 8 മാർക്ക് വീതം.

(क) संयुक्तसमवायः – संयुक्त समवेतसमवायः –

एतयोः भेदं निरूपयत ।

[सूचना : घटरूपप्रत्यक्षं, घटे संयोगः, रूपे समवायः, रूपत्व प्रत्यक्षं, रूपे रूपत्वं समवायेन]

(ख) प्रत्यक्षभेदाः ।

[सूचना : निर्विकल्पकं – निष्प्रकारकं – सविकल्पकं – सप्रकारकम्]